

prvý číslo r. 2022/2023

7

ŠUP NA ZNOVINKY

ŠKOLA
UMELECKÉHO
PRIEMYSLU
PREŠOV

Vodárenská 3, 080 01 PREŠOV
2022 / 2023

ÚSVIT CENA ZA = ŠTUDENTSKÝ DIZAJN “ 2023

www.sup-po.sk
www.usvit-cena-za-studentsky-dizajn.sk

ŠKOLA
UMELECKÉHO
PRIEMYSLU
PREŠOV

ÚSVIT
2023

Recyklácia.

Niekto to robí, lebo chce byť „in“.
Niekto to robí z vnútorného presvedčenia.
Niekto to robí, lebo chce pomôcť planéte.
A niekto to nerobí.
Lebo sa mu nechce.
A nebude chcieť.
A bodka.

Tak veľmi často rozoberaná téma sa dotýka aj nás. Aj my v našej škole chceme svojou troškou prispieť k tomu, aby tu aj po nás niečo ostalo. Aby sme budúcim generáciám nezanechali zhumpľované miesto na život, kde sa vlastne už ani nebude dať žiť. Preto recyklujeme a aj v tomto čísle sa budeme snažiť ukázať všetkým, že to má zmysel. Opäť vás čakajú zaujímavé články, rozhovory, žiacke príspevky a skvelá grafika. A recyklácia.

Budeme vám ju cyklicky pripomínať, aby ste nezabudli.
A aby sa vám chcelo.
A bodka...

Obsah

-
- 4 RECYKLUJ
 - 10 UPCYKLUJ
 - 12 NFT
 - 14 ANKETA
 - 16 ROZHOVOR Mgr. Andrea Sivaničová
 - 20 NAPÍSALI STE
 - 22 HUDOBNÝ ZHLUK Turbowolf
 - 24 ROZHOVOR Mgr. Ľubica Katalová
 - 29 GALÉRIA PRÁC RET

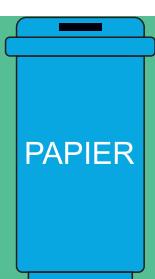
Koniec...

Ako správne separovať, recyklovať a kam teda všetky tie veci hádzat?

Každý Slovák ročne vyprodukuje v priemere 322 kilogramov komunálneho odpadu z čoho iba necelých 10 % sa úspešne využije ako druhotná surovina. Skúsme to spolu zmeniť.

Tu nájdete rýchly prehľad, čo ako kam triediť a aké sú najčastejšie otázky na triedenie odpadu.

Do kontajnerov na papier patrí:

časopisy a noviny, kancelársky papier, reklamné letáky, papierová lepenka, papierové vrecúška, krabice (ak nie sú kombinované s iným materiálom ako napr. hliník, celofán), papierová lepenka, kartóny

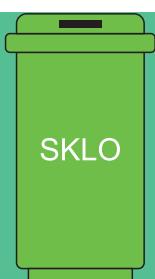
A čo do kontajnerov nedávať:

obaly z kombinovaných materiálov (viacvrstvové obaly od trvanlivého mlieka, džúsov), zamastený a veľmi znečistený papier, asfaltový a dechtovaný papier, použité plienky, hygienické potreby, kopírovací a samoprepisovací celofán

Papier je tenký, hladký materiál vyrábaný zhutnením vlákna. Odhadom existuje 250 druhov papiera. Papier tvorí cca 20 % odpadu

Recyklácia 1 tony papiera ušetrí viac ako 2 tony dreva.

Papier môžeme recyklovať 5-8 krát

Do kontajneru na sklo patria:

fľaše, poháre, nevratné obaly zo skla od nápojov, sklenené nádoby, tabuľové sklo, sklené črepy a pod. úlomky tabuľového skla

A čo do kontajnerov nedávať:

veľmi znečistené fľaše a sklenené obaly (najmä pieskom), porcelán a keramika, zrkadlá, žiarovky a žiarivky, autosklo, TV obrazovky, sklo kombinované s iným materiálom (drôtené sklo)

Recyklovaním skla šetríme primárne suroviny a množstvo energie.

z piatich zaváracích pohárov môže byť sklenená váza na kvety

Do kontajnerov na plasty patri:

PE (polyetylén) – LDPE a HDPE (light/high density PE – PE s nízkou/vysokou hustotou): číre a farebné fólie, tašky, vrecká, vedrá a fľaštičky od kozmetických a čistiacich prípravkov, PET (polyetyléntereftalát), fľaše od nápojov, sirupov, PP (polypropylén): PVC, obaly kozmetických výrobkov

A čo do kontajnerov nedávat:

znečistené obaly (chemikáliami či olejmi), viacvrstvové obaly, hrubo znečistené plasty (zeminou, farbami, potravinami), podlahové krytiny, guma, molitan a pod.

Za rok sa vo svete vyprodukuje približne 100 miliónov ton plastov, z toho v Európe približne 24 miliónov. Do odpadu sa v Európe dostáva zhruba 16 mil. ton, z toho až 10 mil. ton je vytvorených domácnosťami.

Plast je možné recyklovať obmedzene

POZOR! V niektorých mestách (BA, NZ, KE, NR sem patria aj plechovky a tetrapaky). V týchto prípadoch sa KOVY + PLASTY zbierajú spoločne do žltej zbernej nádoby alebo žltého plastového vreca.

Do kontajnerov na kovy patri:

Nápojové obaly, staré riady, drobný železny šrot, drôty a káble, ocel, kovové obaly od niektorých potravín, plechovky

A čo do kontajnerov nedávat:

Znečistené kovové obaly, kovové obaly od farieb a lepidiel, chemikálií, kovové obaly kombinované s iným obalom, napr. zubné pasty, nápojové kartóny a pod.

Z domácnosti sa zbierajú farebné aj ostatné kovy. Delíme ich na obaly zo železa, ocele a hliníka.

ČAS ROZKLADU ODPADU V PRÍRODE

OHRYZOK JABLKA
NIEKOĽKO TYŽDŇOV

CIGARETA
3 MESIACE - 2 ROKY

PAPIEROVÁ VRECKOVKA
3 MESIACE

NOVINY
3 - 12 MESIACOV

ŽUVAČKA
5 ROKOV

PNEUMATIKA
30 - 50 ROKOV

PLECHOVKA
20 - 100 ROKOV

BATÉRIA
20 - 500 ROKOV

PET FLAŠE
100 - 1000 ROKOV

SKLO
4000 ROKOV

Patrí sem:

biologicky rozložiteľný odpad zo zelene, záhrad, vznikajúci pri záhradníckej a sadovníckej činnosti, tráva, malé konáre zo stromov, kvety, lístie, zelenina, ovocie, šupky z čistenia ovocia a zeleniny, zvyšky kávy a čaju.

Nevhadzuje sa:

vlasy, výkaly psov a mačiek, fekálie, popol, zvyšky jedla a mäsa, potraviny v obaloch, uhynutá zver, kamene, škrupiny z vajec.

Čo znamenajú uvedené označenia v súvislosti s triedením odpadu:

Označenie (trojšípkový symbol) sa používa ako všeobecný symbol recyklácie.

Označenie vyjadruje, že obal = odpad môže byť recyklovaný = je recyklovateľný. Číselný, resp. písomný kód označuje druh odpadu (napr. PET - polyetylén tereftalát). Aby bol odpad skutočne zrecyklovaný, musí byť najprv vytriedený!!!

Označenie (trojšípkový symbol s prázdnymi šípkami) vyjadruje, že obal bol vyrobený z recyklovaných materiálov.

Označenie vyjadruje, že obal má byť po použití vhodený do zbernej nádoby, v prípade recyklovateľného materiálu do príslušnej nádoby na triedený zber odpadov.

Označenie vyjadruje, že výrobca obalu zaplatil tzv. oprávnenej organizácii poplatok. Oprávnená organizácia zabezpečuje formou finančnej podpory spätný zber = triedenie obalov uvedených na trh.

Tento symbol sa používa na označovanie elektrických a elektronických zariadení.

OZNAČOVANIE NEBEZPEČNÝCH ODPADOV

Nebezpečními odpadmi sú odpady, ktoré majú aspoň jednu nebezpečnú vlastnosť:

- H1 – výbušnosť,
- H2 – oxidovačnosť,
- H3-A – vysoká horľavosť,
- H3-B – horľavosť,
- H4 – dráždivosť,
- H5 – škodlivosť
- H6 – toxicosť,
- H7 – rakovinotvornosť,
- H8 – leptavosť,
- H9 – infekčnosť,
- H10 – vývojová toxicita,
- H11 – mutagénnosť
- H12 – látky uvoľňujúce pri styku s vodou toxicke plny,
- H14 – ekotoxicita
- H13 – látky uvoľňujúce inú nebezpečnú látku

Recyklácia

Recyklácia je v súčasnosti často používaný pojem a rozumieme pod ňou opäťovné zhodnocovanie materiálov, ktoré boli už na nejaký účel použité a stal sa z nich odpad. Bežne sa recyklujú kovy ako železo, hliník a med', sklo, papier, rôzne druhy plastov a iné typy odpadov, ako napríklad elektrotechnický odpad, ktorý sa skladá z viacerých typov materiálov. Tako získané materiály sa používajú buď samostatne, alebo väčšinou ako prímes pri výrobe produktov z primárnych surovín, za účelom zníženia výrobných nákladov a v niektorých prípadoch aj za účelom zlepšenia vlastností samotného produktu.

Priebeh recyklácie

Pri vlastnom procese recyklácie je veľmi dôležitý jej počiatok, ktorý sa skrýva v získavaní samotnej suroviny vhodnej na recykláciu. Proces získavania tejto suroviny je úzko spätý s odpadovým hospodárstvom, pretože surovina, teda odpadový papier, plasty a iné, sa buď môžu získavať zo separovaného zberu, alebo sa môžu vyberať z komunálneho odpadu. Komunálny odpad je zmesou všetkých materiálov, ktoré domácnosti vyprodukujú a vyberanie jednotlivých druhov materiálov je príliš nákladné a preto sa v slovenských podmienkach väčšinou nerobí. Väčšie mestá a niektoré obce majú zavedený separovaný zber. Používajú sa buď kontajnery alebo vrecia, do ktorých občania rozdeľujú odpad podľa typu materiálu. Štandardne sa takto separuje sklo, papier a plasty. Na prevádzkach jednotlivých zberných dvorov sa tieto jednotlivé komodity potom ešte triedia na užšie špecifikované materiály. Napríklad plasty sa triedia na PET fľaše rozdelené podľa farieb, fólie, obaly na kozmetické a kuchynské prípravky a prípadne iné.

Jednoduchšie sa recyklujú odpady z priemyselnej výroby, ktoré väčšinou netreba triediť ani zbavovať kontaminácií. Tieto odpady sa potom často recyklujú priamo u ich producentov.

Vytriedené odpady sa predávajú spracovateľom, ktorí ich prepracovaním zhodnotia. Takéto zhodnotenie je zvyčajne robené buď po úroveň výroby základnej suroviny, ktorá sa predáva ako komodita spracovateľom primárneho materiálu, alebo zhodnocovatelia vyrábajú priamo finálne výrobky.

Výhody recyklácie

Recyklácia má svoje nepopierateľné výhody v tom, že priamo prispieva k udržateľnému rozvoju. Je to jeden z troch nástrojov odpadového hospodárstva, tzv. 3R1, pričom prvé dva nástroje sú redukcia a opäťovné používanie daného výrobku na ten isty účel alebo na iný účel². Recyklácia nastupuje, keď sú už možnosti prvých dvoch nástrojov vyčerpané. Týmto spôsobom sa prispieva k znižovaniu spotreby prvotných surovín. Získavanie prvotných surovín je mnohokrát energeticky náročné, prípadne zdroj energie, ako ropa, je samotnou prvotnou surovinou, ako je to v prípade plastov. Podľa údajov rôznych svetových organizácií sa dosahujú výrazné energetické úspory pri výrobe materiálov z druhotných surovín. Druhotné suroviny sú energetiky úspornejšie, pretože ich netreba dopravovať z veľkých vzdialenosí, ako napríklad ropu, alebo ich netreba tak prácone získavať v čistom stave, ako napríklad hliník z bauxitu. Okrem energie sú procesy recyklácie šetrnejšie aj voči životnému prostrediu, keďže častokrát menej znečistujú ovzdušie a vody.

Nevýhody recyklácie

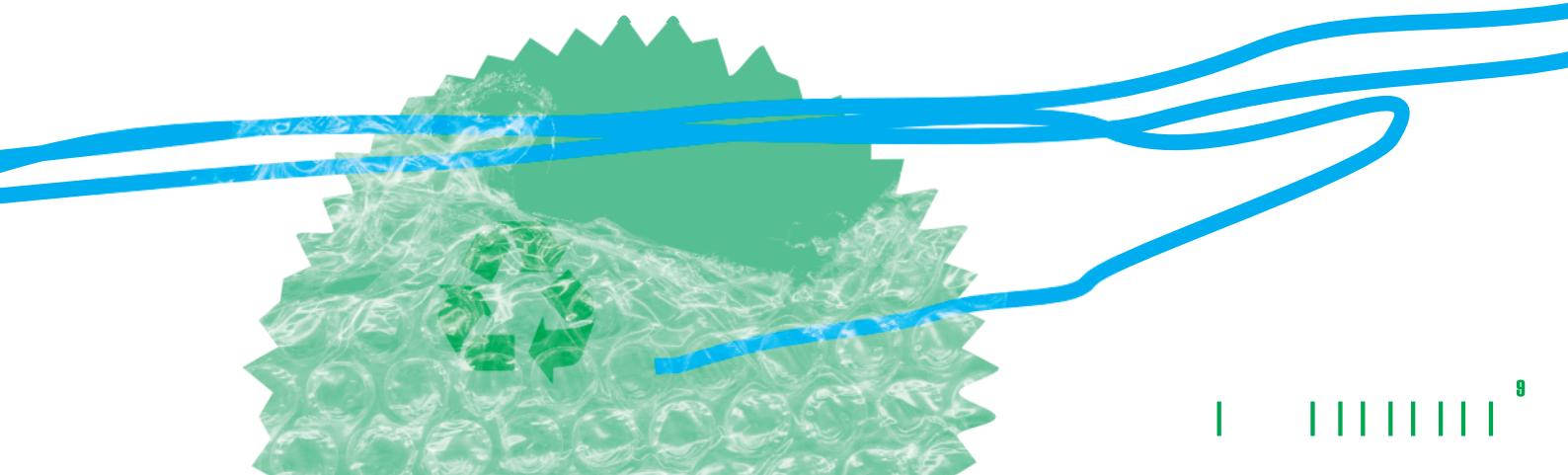
Napriek tomu, že recyklácia je v princípe užitočná, nie je jednoduchá. Kvalita recykloanej suroviny mnohokrát pri konvenčných technológiách nedokáže dosiahnuť kvalitu prvotnej suroviny, keďže materiály pri spracovávaní degradujú. Okrem degradácie je problémom aj čistota materiálov, ktorá súvisí s tým, že v jednom výrobku je použitých viacero materiálov, ktoré treba od seba oddeliť. Spotrebiteľia taktiež často použijú výrobok nesprávne, čím ho kontaminujú, alebo znížia kvalitu materiálu, z ktorého je výrobok zhotovený. Disciplína človeka je klúčový faktor úspešnosti recyklácie. Ešte stále je vo výrobkoch väčší podiel prvotných surovín a v komunálnom odpade je ešte stále vysoký podiel materiálov, ktoré je už možno separovať. Získavanie suroviny na recykláciu je tak aj kvôli nedôslednému separovaniu odpadu spotrebiteľmi náročné, pretože sa musí dotriedovať buď ručne, čo znamená zamestnávanie veľkého počtu ľudí, alebo strojovo, na čo však treba investovať do sofistikovaných triediacich liniek, ktoré sú schopné zo zmiešaného odpadu vybrať jednotlivé recyklateľné materiály.

Ďalšou prekážkou v recyklácii sú požiadavky spotrebiteľov na kvalitu materiálov použitých vo výrobkoch. Mnohokrát má recyklát porovnatelne úžitkové vlastnosti ako primárny materiál, avšak vzhľadovo sa môže javiť ako horší. Použitie takého materiálu je potom z marketingového hľadiska problematické a odrádza výrobcov od používania druhotných surovín vo svojich produktoch.

Budúcnosť recyklácie

Nakoľko prírodné zdroje na Zemi sú vyčerpateľné, alebo sa obnovujú pomaly, je nevyhnutné aby sa podiel recyklovaných surovín pri výrobe výrazne zvyšoval, ideálne až na úroveň 100%. V rámci Európskej Únie je tento trend podporovaný aj odpadovou politikou spoločenstva, ktorá zavádzajú zvyšovať percento separovanosti odpadu v jednotlivých členských štátach. Preto z racionálnych aj legislatívnych dôvodov má recyklácia perspektívnu a treba očakávať jej ďalší rast.

Recyklácia sa však nemusí uberať len tým smerom, akým ide teraz, keď sa z daného odpadového materiálu vyrobí znova ten istý materiál ako náhrada primárneho materiálu. Jestvujú aj spôsoby ako z jedného materiálu vyrobiť iný. Takéto možnosti sú hlavne určené pre organické nekovové materiály, ako papier, plasty a biologický odpad. Tieto sa môžu splyňovaním premeniť na syntetický plyn, z ktorého je možno ďalej pomocou katalyzátorov vo Fischer-Tropschovre reakcii vyrábať veľké spektrum organických látok, pričom natoľko nezáleží na tom, aká vstupná surovina je v procese použitá. Tieto možnosti preto dávajú recyklácii nový rozmer, pretože je možné lepšie zladiť dostupnosť konkrétneho druhu odpadu a požiadavky na výstupný produkt.

Čo by ste mali vedieť o upcyklingu

Upcyklujeme... Čo? Jednoducho povedané, vraciame odpadu či nepoužiteľným veciam využiteľnosť a funkčnosť. Nakoľko nám nestáčí strohá a nič nehovoriaca definícia tohto cudzieho výrazu, zhrnuli sme niekoľko charakteristík, aby sme aj vás zasvätili do tohto nového, pomerne rýchlo sa rozvíjajúceho prúdu. Čoho sa upcyklácia týka a čím sa odlišuje od recyklácie?

Čo je upcykling?

Upcykling je hudba budúcnosti. Kým donedávna bola trendy recyklácia, upcyklácia si získava čoraz viac priaznivcov. Pri recyklácii ide o druhotné spracovanie použitých vecí a materiálov, upcyklácia dokáže použitým veciam vrátiť novú tvár, celkom zmeniť ich charakter, urobiť z nepotrebného odpadu opäť plnohodnotný predmet. Technicky sú tieto dve činnosti veľmi podobné. Kým pri recyklácii sa spracovaním materiálov vyrobi ten istý predmet, upcykláciou vytvoríte z niekoľkých materiálov a predmetov jeden celkom nový, iný. Recyklácia spracováva materiály ako plast, kov, papier, drevo a sklo, rozloží ich a vytvorí nový predmet často nižšej kvality. Upcykling neznamená ničenie predmetov, ale ich opäťovné použitie iným, často modernejším spôsobom. Upcykling sa prvýkrát objavil až na konci 90. rokoch minulého storočia.

Upcykling medzi nami

Jednoduchým príkladom sú napríklad šľapky do vody vyrobené z pneumatík, kabelka zo starých džínsov, tašky z plastových fliaš alebo nábytok z paliet. Stačí sa poobzerať okolo seba a hned natrafíte na niekoľko predmetov vyrobených upcykláciou. Hoci ide o novodobý trend, upcykling je medzi nami už veľmi dlho. Napríklad staré strieborné vidličky po babičke sa často používajú ako háčiky na zavesenie klobúkov či šálsov. Staré knihy zo zažltnutými stranami, ktoré už nikto číta nebude, slúžia ako podstavec pod dosku stolíka.

CYKLING

Typickým príkladom je aj patworková prikrývka usíťa z niekoľkých kúskov rôznych látok. Alebo záhradná lavica vyrobená zo starých nepoužiteľných stoličiek.

Reálny príklad

Recyklácia: Predstavte si, že poštou dostanete list... papierový list. Otvoríte ho, prečítate si ho a keď zistíte, že si ho nemusíte uchovávať do budúcnosti, môžete ho priložiť k papieru určenému na recykláciu. Takýto papier sa potom odošle do recyklačného strediska, kde sa znova použíte na vytvorenie recyklovaného papiera.

Upcyklácia: Ak použijete staré noviny a papier na výrobu papierového kvetináča pre kvety, ide o príklad upcyklácie. Použijete obyčajný jednoduchý materiál, ktorý nájdete u vás doma, a sami z neho vyrobíte niečo nové, kvalitnejšie.

Aké sú výhody upcyklingu?

Recyklácia aj upcyklácia znižujú množstvo odpadu, ktorý zvyčajne končí na skládkach po celom svete. Obe činnosti tiež znižujú potrebu výroby nových predmetov, čím sa celkovo šetrí naša príroda a ovzdušie.

Upcykling je navyše šetrný, zábavný a jeho výsledky sú vždy originálom. Určite je lepšie vyrobiť niečo nové zo starého, je to nielen ekologické, ale aj lacnejšie. Do procesu upcyklingu môžete zapojiť aj malé deti, zabavíte ich a ponúknete priestor na vyjadrenie vlastných myšlienok a nápadov. Upcykling má vplyv aj na našu psychiku. Núti nás myslieť kreatívne, zapojiť teda pravú hemisféru nášho mozgu. Upcykling je tak veľmi relaxačný a učí nás nájsť si vzťah aj k neživým predmetom.

Aké sú nevýhody upcyklingu?

Aby sme o upcyklácii nehovorili iba kvetnato, pozrime sa aj na nevýhody. Najväčšiu nevýhodu vidíme v tom, že upcyklovať sa nedá všetko. Tiež je to o nástrojoch, prídavných predmetoch a doplnkoch. Upcyklácia si vyžaduje väčšiu investíciu napríklad do nástrojov, ktoré vám pomôžu z nepoužiteľných predmetov vytvoriť funkčnú vec podľa vašej predstavy.

Určite ste sa už aj vy stretli s upcykláciou. Dobrou ukážkou upcyklácie je napríklad nábytok vyrobený z paliet. Takýto nábytok si dokážete vyrobiť aj sami.

NFT

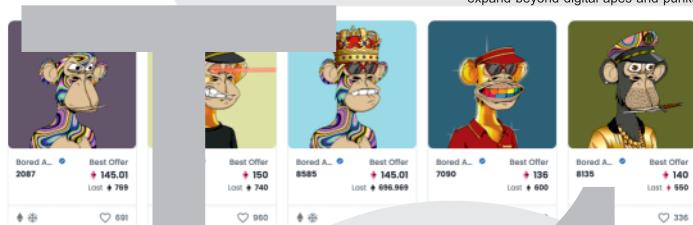
Čo je to NFT a ako funguje táto technológia? Ide o svetovú senzáciu, ktorá má však svoje chyby

NFT urobilo dieru do sveta minulý rok a odvtedy si táto technológia vybudovala naozaj zmiešané ohlasy. Ak sa pohybujete vo svete kryptomien, určite ste si už stihli všimnúť, že ju ľudia budú milujú, alebo nenávidia. Lenže čo presne sa pod pojmom NFT, alebo Non-Fungible Token vlastne ukrýva?

Je to jedinečná technológia, pod ktorou možno zasprešiť všetok digitálny obsah. Je jedno, či ide o jednoduchý obrázok, pesničku, alebo dokonca video, všetko môže byť zaregistrované a overené na blockchaine. Blockchain je druh databázy, ktorá sa zdieľa medzi uzlami počítačovej siete. Hneď ako sa digitálny obsah v podobe NFT dostane na blockchain, každá transakcia sa stáva viditeľnou. Práve vďaka tomu je možné sledovať, kto dané NFT kúpil, kto je jeho súčasným vlastníkom a ako sa pohybovala jeho cena.

Táto technológia sa teda stala jednoduchým spôsobom ako predávať a vlastniť digitálny obsah. Najväčší dopad zaznamenala práve v oblasti umenia, presnejšie sa stala užitočným nástrojom pre ľudí venujúcich sa digitálnemu umeniu. Pred príchodom NFT mali umelci problém predávať svoje digitálne výtvory priamo, vysvetluje portál ARTnews. Svoju tvorbu pridávali na sociálne siete, budovali si publikum a časom možno mohli začať predávať produkty s ich motívmi. Problém pre nich bol ale predávať digitálny obraz priamo.

Hlavnou otázkou, ktorá aj dnes živí kontroverziu v tejto oblasti, je: Prečo by som mal platiť za niečo, čo si môžem jedným alebo dvoma kliknutiami uložiť? Táto otázka je veľmi dôležitá, pretože aj napriek rastúcej popularite NFT vám nič nebráni v tom, aby ste si digitálny obsah jednoducho uložili zadarmo.

Trh s NFT mohol vzniknúť len vďaka ľuďom, ktorí v túto technológiu veria a podporujú ju. Je to zároveň nástroj pre umelcov, ktorí môžu vďaka tomuto systému jednoduchšie predávať svoje diela online.

Ako vzniká NFT?

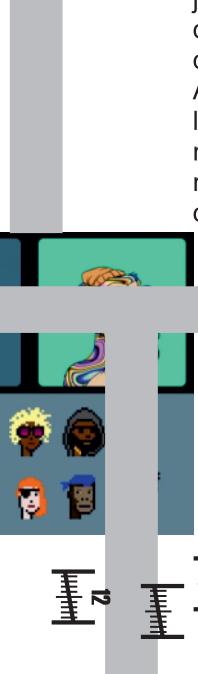
Tvorcovia vytvárajú nové NFT procesom, ktorý sa nazýva minting. Je to vytvorenie určitého druhu zmluvy, ktorá sa uloží na blockchain sieti. V tejto zmluve je jasne uvedený pôvodný tvorca NFT, ktorý dostáva tantiemy z každého ďalšieho predaja. Vytvárať NFT môže človek na špeciálnych platformách na to určených. Medzi ne sa radí napríklad OpenSea, SuperRare, Nifty Gateway, Foundation a mnoho ďalších.

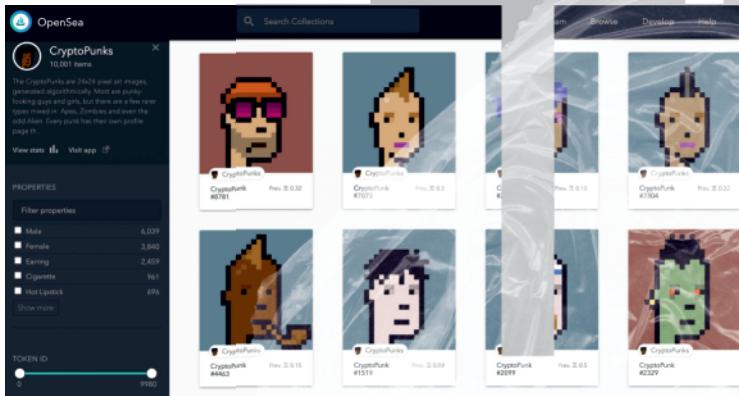
Samotná zmluva, ktorú umelec vytvorí spolu s NFT, sa k digitálnemu obsahu neviaže. Bolo by príliš náročné ukladať na blockchain aj zmluvu aj obsah samotný. Väčšina NFT sa preto skladá z dvoch častí – zo zmluvy a z obsahu samotného. Tvorcovia obsahu sú momentálne podporovaní v tvorbe nových NFT, no najviac ich môže odradiť fakt, že tento proces nie je zadarmo. Cena mintingu nového NFT sa odvíja od ceny samotnej kryptomeny, ktorá môže dosť skákať. V súčasnosti stojí vytvorenie nového NFT približne 70 dolárov na Ethereum.

Má to svoje muchy

Samozrejme, že tento systém nie je dokonalý. Podľa jednej z mála štúdií na túto tému sa až 75% NFT predá za cenu 15 dolárov. Len jedno percento zo všetkých NFT presiahne cenu 1 500 dolárov. Krádeže sú v tejto sfére taktiež veľkým problémom. Umelci, ktorí zatial nevytvorili NFT, alebo ho odmietajú vytvoriť, tvrdia, že niekto ukradne ich dielo a vytvorí si z neho vlastné NFT. Zatial totiž neexistuje spôsob, ako si overiť naozajstného autora diela ešte pred predajom.

Aby sa tento problém vyriešil, umelci sú vyzývaní aby vytvorili svoje vlastné NFT. Môže tak vzniknúť pocit, akoby boli tlačení do niečoho, čo nechcú robiť. Kryptomeny totiž spotrebujú obrovské množstvo energie na to, aby mohli existovať. Podľa portálu Forbes spotrebuje jedna kryptotransakcia rovnaké množstvo energie, ako domácnosť za týždeň.

NFT môžeme vytvárať a predávať úplne všetci. Otázkou je ako na to?

Blockchain, kryptomeny, kryptohry a NFT sú v poslednej dobe veľmi horúce témy. V tomto článku si vysvetlíme, čo je to NFT a ako fungujú a vznikajú.

Takže, čo je to NFT?

Je to skratka je Non-fungible Token, ale to nám to veľmi nevysvetľuje. Pojem Non-fungible znamená, že je niečo viac-menej unikátné, jedinečné a nena-hraditeľné. Prirovnajme to ku kryptomene Bitcoin. Bitcoin je Fungible, nakoľko môžeme vymeniť jeden za druhý Bitcoin a budeme mať stále úplne rovnakú vec. Non-fungible je jedičný a keď ho vymeníme za iný, dostaneme aj úplne inú vec.

Väčšina NFT je súčasťou Ethereum Blockchainu. Ethereum je kryptomena, podobne ako Bitcoin alebo Dogecoin, ktoréj Blockchain je uspôsobený na ukladanie extra dát, aby NFT dokázali fungovať odlišne od ETH Coinu. Určite treba spomenúť, že aj ostatné Blockchainy dokážu ukladať iné druhy NFT. V krátkosti to môže byť hocičo digitálne, či už kresba, hudobná skladba, nahrávky alebo dáta, ale väčšinou sa jedná o digitálne umenie.

Znamená to, že keď si kúpime NFT obraz, tak bude jedinečný a nemá ho nikto iný na svete? Vôbec nie, nakoľko je digitálny, tak si ho môže stiahnuť ktokoľvek, kto ho už videl. Ale ako vlastníci nejakého NFT sa líšime od tých, čo to len stiahli, tým, že k tomu máme licenciu vlastníctva. Znie to divne, ale je to tak. Mnohé sa predávajú aj za stotisíce, napríklad tento obrázok čudnej mačičky stál 170 000 dolárov (necelých 160 000 EUR).

Na čo sú NFT užitočné?

Umožňujú rôznym umelcom zviditeľniť svoje diela, o ktoré by normálne neboli vysoký záujem. Nemusia sa už naďalej spoliehať napríklad na galéria alebo aukcie, aby predali svoje diela. Pomocou NFT to predávajú s menšími ľažkostami a ešte z toho majú vyšší profit. Umelec si to môže nastaviť aj tak, aby pri každom predaní svojho diela z toho mal určité percento zisku.

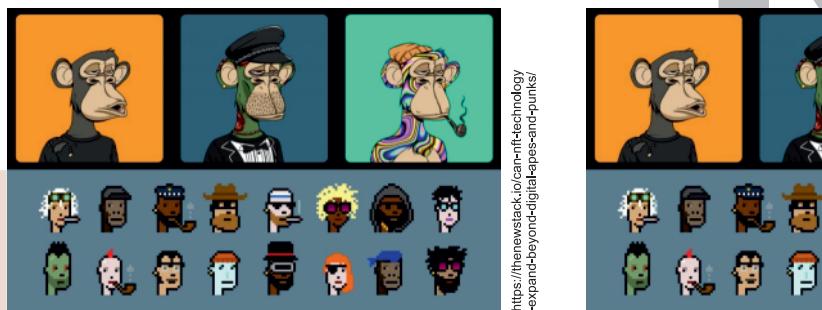
Ak si chcete vytvoriť vlastnú NFT zbierku, musíte najprv mať tieto veci:

Najpotrebnejšia časť celého procesu okolo NFT je mať digitálnu peňaženku, ktorá podporuje NFT a kryptomeny. Pravdepodobne si budeme musieť aj vymeniť peniaze za krypto (napríklad Ether). Kryptomenu si môžeme kúpiť klasickou platobnou kartou cez platformy Coinbase, PayPal, eToro a podobne. Nakoniec ostáva si kúpenú kryptomenu presunúť do svojej digitálnej peňaženky.

Veľmi dôležitou otázkou je, načo by sme si mali kupovať NFT?

Len kvôli tomu, že si ho môžeme kúpiť neznamená, že by sme mali. Sú to riskantné kúpy, nakoľko budúcnosť a hodnota daného NFT alebo aj celku nemusí byť zaručená. Je to však osobné rozhodnutie, ak má nejaký kúsok pre vás cenu alebo, v nom vidíte potenciál predaja za vyššiu cenu, tak to vobec nemusí byť zlý nápad. K NFT by sme mali pristupovať podobne ako k akejkoľvek inej investícii. Treba ju najprv podrobiť výskumu, zhodnotiť riziká a ak sa rozhodneme pre tento krok, postupujte so zdravou dávkou opatrnosti.

Spôsob predaja Non-fungible Tokenov sa môže odlišovať pri každej platforme. Najprv musíme nahrať náš produkt na digitálny trh a následne postupovať podľa inštrukcií danej platformy, aby sme to premenili na NFT. Nesmieme zabudnúť tomu pridať popis, hodnotu a samozrejme akú menu za to očakávame. Väčšina výtvorov sa predáva pomocou Ethereum, ale je možné ich kúpať aj pomocou WAX alebo Flow.

Ktorý Slovenský prírodný či kultúrny unikát by ste zaradili medzi 7 divov sveta?

- Vysoké Tatry
- Španiu dolinu
- Budovu Slovenského rozhlasu v Bratislave
- Muránsky hrad
- Vlkolíneč
- Bytčiansky zámok
- Oltár Majstra Pavla z Levoče
- Bojnice
- Chmarošský viadukt
- Opálové bane Jozefka
- Hrad Pajštún
- Vlčie hory v Poloninách
- Jarabinský prielom
- Dunajský Limes (rímsky hraničný systém)
- Popradské pleso
- Malachovské skalky pri Banskej Bystrici
- Spišský hrad
- Terchovú
- Dražovský kostolík
- Banskú Štiavnicu
- Kaštieľ vo Veľkých Uherciach
- Park tmavej oblohy v Poloninách
- Kartuziánsky kláštor v Červenom Kláštore
- Bančiansky tajch
- Mestské katakomby pod Žilinou
- Kostol svätej Margity Antiochijskej pri obci Kopčany
- Dobšinskú ľadovú jaskyňu
- Kaštieľ v Betliari
- Ochtinskú aragonitovú jaskyňu

Máte svoju prvú výstavu. Ktorého umelca (z histórie či súčasnosti) si pozvete ako hlavného hosta?

- Martina Horečného
- Vincenta van Gogha
- Vincenta, spýtala by som sa, prečo si to ucho naozaj odrezal
- Alfonza Muchu, Nadava Kandera alebo Andyho Warhola
- Pravdepodobne Joana Miroá, dosť ma inšpiroval v umení
- Egon Schiele, Tim Burton, Frida Kahlo, Hieronymus Bosch :D, všetci by boli na prvom mieste!
- Leonarda da Vinci
- Caravaggia, spýtala by som sa ho, prečo bol taký zurvalec
- Albrechta Dürera. Mohol by nám prezradíť, ako sa mu podarilo vytvoriť tak geniálne medirytiny
- Corinu the Wolf
- Mojim hlavným hostom by bol Rambyte
- Rika Sakariho. Úplne ma dostala jeho dokonalá digitálna kresba
- Zahu Hadid, architektku
- Emu Vraňuchovú
- William Hanna by bol zaujímavý
- Alfonza Muchu, vysvetlil by mi, ako urobiť dobrý plagát
- Claudia Moneta
- Picasso
- Coco Chanel
- Francisa Bacona, aby ohodnotil moju prácu
- Boba Rossa, kvôli radám technického charakteru
- Amedea Modiglianiho, poflirtovali by sme
- Michelangela, spýtala by som sa na prácu v Sixtinskej kaplnke
- Dorotu Sadovskú

Mgr. Andrea SIVANIČOVÁ,

turistická sprievodkyňa mesta Prešov, bibliografička

Na FF UPJŠ v Prešove ste vyštudovali odbor slovenský jazyk – dejepis. Ako ste sa dostali k práci sprievodkyne?
Pôvodne som chcela byť kastelánkou na hrade, no to sa mi nepodarilo, preto som využila možnosť absolvovať kurz sprievodcov.

Prekvapil vás už niekto otázka, na ktorú ste nepoznali odpoved?

Samozrejme, ved' nik nevie všetko. Občas sa stane, že sa niekto opýta na niečo, čomu som doteľ raz nevenovala pozornosť alebo to nepovažovala za dôležité. Naposledy sa mi to dokonca stalo, keď sa som sprevádzala žiakov 3. ročníka základnej školy. Keď som im pri Opálových hodinách hovorila o tom, že z nedalekých opálových baní na Dubníku pochádza aj kedysi najväčší opál na svete Harlekýn, jeden chlapec sa ma opýtal: A aký je veľký? A ja som nevedela, tak som to priznalá. A doma som si to hned našla, váži 607 gramov.

Prečo Prešovčanov volajú Koňare?

Táto prezývka súvisí s futbalom a miestnym žrebčincom. Na konci 19. storočia bolo pod Sabinovskou ulicou vybudované na tú dobu pomerne moderné futbalové ihrisko. Cesta naň viedla popri žrebčinci a tak kroky ľudí na futbal sprevádzalo erdžanie koní, ktoré bolo počuť až na ihrisko. No okrem erdžania sa zo žrebčinka šírili aj konský závan. A tak nečudo, že v zápale hry, najmä ak hostia prehrávali, sa ich fanúšikovia snažili oplatíť prehru miestnym tým, že sa z nich vysmievali a pokrikovali na nich: Koňare, koňare! A tieto pokriky doplnili aj zborovým erdžaním. No a prezývka sa časom tak uchytila, že nám ostala i po tom, keď už žrebčinec zbúrali.

V našom meste už od 14. storočia prekvitali rôzne remeslá. Okrem tradičných remesiel bol Prešov známy tkaním plátna a súkna, farbením

plátna, zvonolejárstvom, ale aj výrobou papiera a organov.
V 18. storočí tu vznikli prvé manufaktúry na fajansu a keramiku či tkanie vlnených látok. Zdá sa, že príležitosť pre umelecky nadaných ľudí bolo v minulosti viac ako dost...

Okrem šikovných remeselníkov pôsobilo v Prešove viacero umelcov. Na prelome 15. a 16. storočia to bol majster Ján Brengyszeyn, ktorý sa podieľal na prestavbe kostola sv. Mikuláša, ale i na prestavbe domu Petra Molera na mestskú vináreň. Bol váženým mešťanom, členom mestskej rady a v roku 1494 sa dokonca stal prešovským richtárom. V polovici 17. storočia sa v Prešove narodil v rodine maliarskeho majstra Jakub Bogdani, ktorý sa neskôr stal dvorným maliarom na anglickom kráľovskom dvore. V 19. storočí pôsobil v Prešove Ján Rombauer, známy tým, že veľkú časť života strávil v Petrohrade, kde portrétoval šľachtu i členov

cárskeho dvora a vďaka jeho umeniu poznáme aj podobu mnohých významných prešovských mešťanov a ich manželiek. K vyhľadávaným portrétistom a maliarom patril v prvej polovici 20. storočia Max Kurth a nemenej známy bol i majster Mikuláš Jordán, s ktorého tvorbou sa môžeme stretnúť vo viacerých prešovských kostoloch.

Mať vlastný erb bolo privilégiom slobodných kráľovských alebo banských miest. Kedy sa tejto pocty dostalo mestu Prešov?

Prvý erb Prešov dostal v roku 1453 od kráľa Ladislava Pohrobka. V hornej časti štítu sú tri červené ruže na bielom poli a pod nimi štyri polia - dve biele a dve červené.

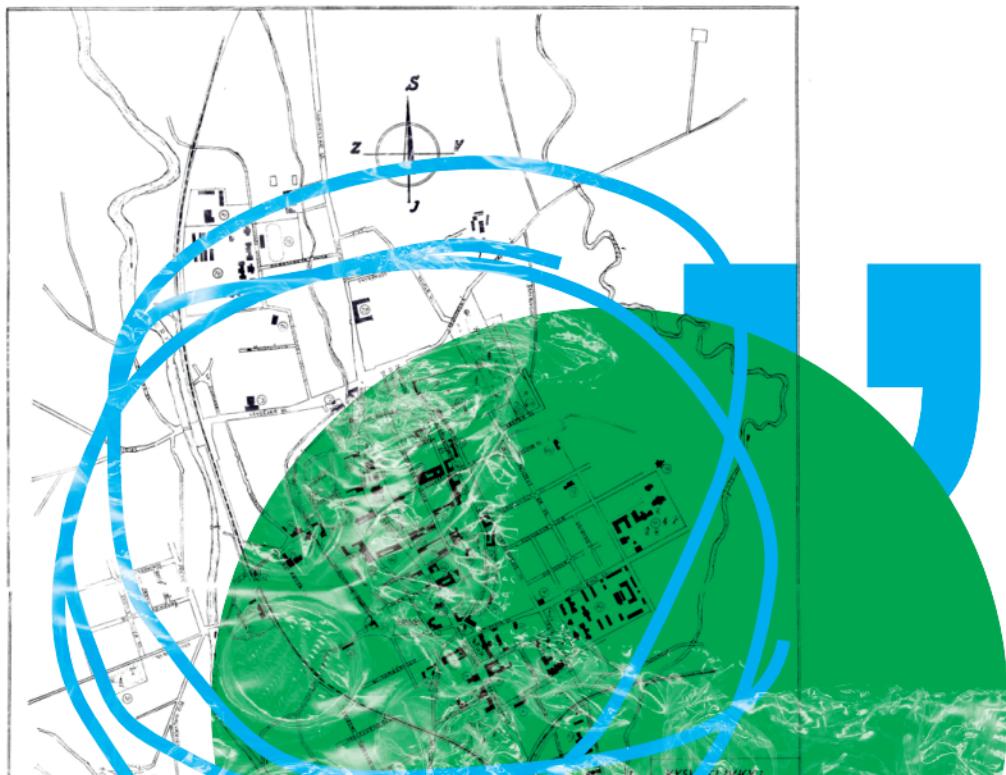
Samostatnou kapitolou mesta je vznik mestskej školy. Najstaršia známa zmienka o škole v mestskom archíve pochádza z roku 1429. Na jej

vysokú úroveň v stredoveku poukazuje štúdium viacerých absolventov na rôznych európskych univerzitách.

Zmienka o prešovskej škole je o pár rokov staršia. Prvý písomný záznam o škole máme z účtovnej mestskej knihy z roku 1424 a o päť rokov neskôr už nachádzame aj záznam o učiteľovi školy a jeho nepravidelných príjmoch, no jeho meno tam spomenuté nie je. Na základe iných údajov môžeme však dedukovať, že škola, a teda aj učiteľ, boli v Prešove už skôr, nakoľko v záznamoch viedenskej univerzity z 13. októbra 1415 sa ako študent spomína istý „Paulus de Epperyes“. A ďalšia informácia hovorí, že 14. apríla 1436 zapísali do univerzitnej matriky „Johannes Sutorisa de Eperies“. Ďalší Prešovčan študujúci na viedenskej univerzite sa volal „Johannes Czop de Eperies“ a údaj v matrike je z 15. októbra 1443. Je teda len logické, že pred príchodom na univerzitu získali základné vzdelanie na domácej škole.

Najtemnejšie obdobie mesta?

Temných období v živote mesta bolo viacero. Určite k nim patrilo obdobie stavovských povstaní, najmä povstanie Imricha Tököliho. Po jeho potlačení nasledoval Caraffov krvavý súd a poprava 24 nevinnych osôb. Ťažké časy zažívalo mesto aj počas častých morových a cholerových epidémii, z ktorých najničivejšia bola epidémia moru v rokoch 1709 – 1710, ktorá usmrtila viac ako polovicu obyvateľov mesta. K tragickejmu patrilo aj obdobie oboch svetových vojen, počas ktorých zahynuli tisíce ľudí.

Kultúrny a literárny život

Prešova ovplyvnilo viacero významných osobností. Nezanedbateľnú stopu po sebe zanechali významní kňazi, politici, vedci, lekári...

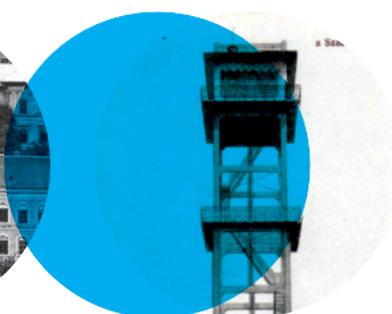
Osobnosti spojených s Prešovom je obrovské množstvo. Z radov spisovateľov to boli: Ján Bocatius, Jonáš Záborský, Pavol Országh Hviezdoslav, Jozef Gregor Tajovský, Janko Jesenský, Rudolf Dilong či Ján Kalina. Úroveň prešovských škôl bola vysoká aj vďaka kvalitným učiteľom akými boli Jakub Jakobeus, Ján Bayer, Izák Caban, Ján Rezik, Henrik Andruščakevič i Matej Senovitz. Ani v oblasti vedy Prešov nezostával a reprezentovali ho Juraj Wernher, Izrael Hiebner, Ján Paterson Hain, Ján Matej Korbinský, Fridrich Hažinský, Alex Duchoň či Dionýz Ilkovič. V našom meste pôsobilo aj viacero významných lekárov a lekárnikov, akými nepochybne boli Ján Adam Rayman, Ján Samuel Gerttinger, Ján Weber, Christian Kern, Chris-

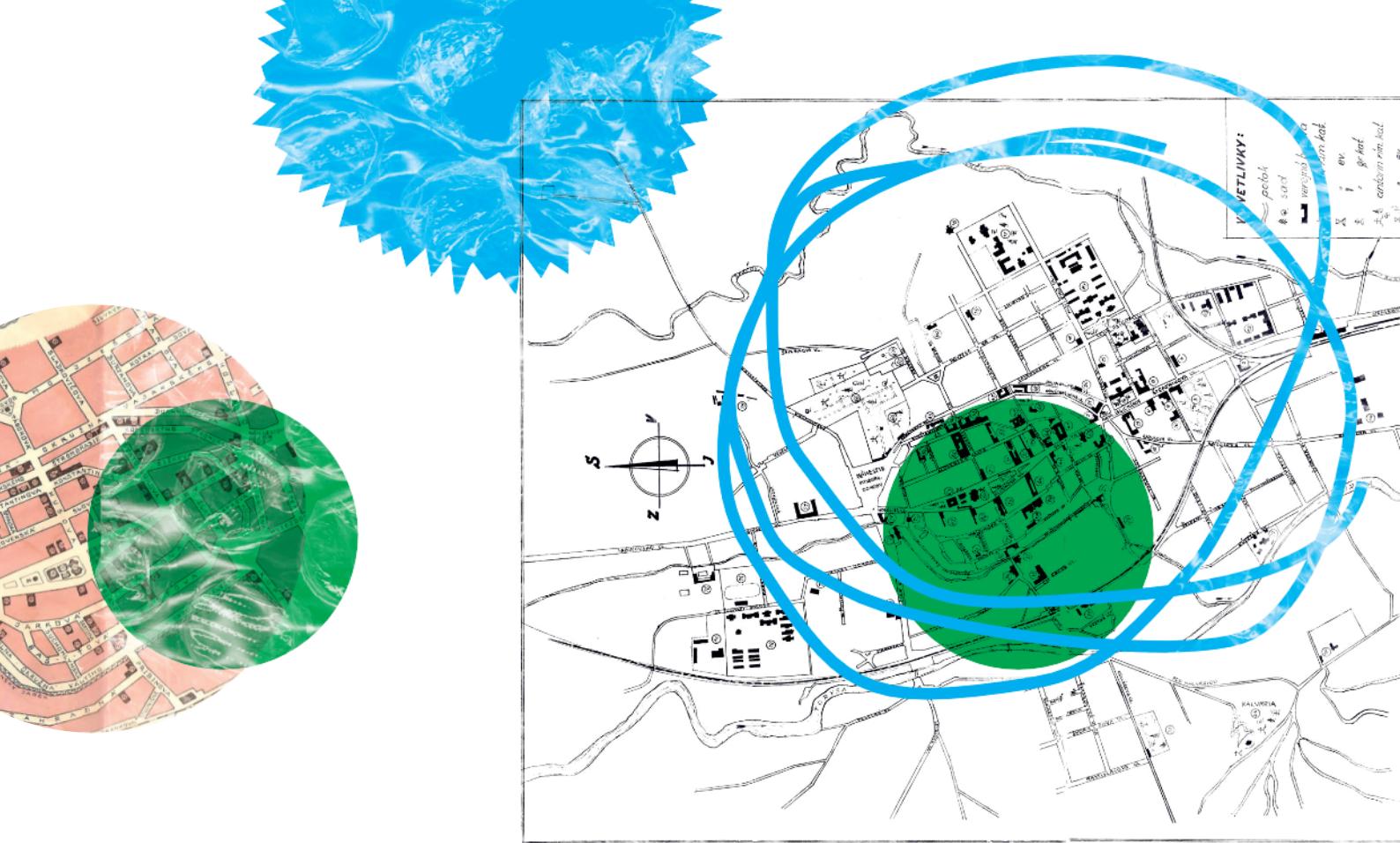
tian Ernest Krieger, Fridrich Kollman i Alžbeta Lefkovitsová. Hudbou žil Prešov nielen dnes, ale i v minulosti, a to vďaka takým zvučným menám ako Ján Pöschl, Mikuláš Moyzes, Viliam Tarjányi, Vladimír Ljubimov, Rose Pauly či Ida Kirilová. Výtvarný život nášho mesta je späť s už spomínaným Jakubom Bogdanom, Jánom Rombauerom či Maxom Kurthom, ale i Mikulášom Jordánom, Ernestom Rákošim, Ferdinandom Gibalom, Editou Spannerovou, Júliusom Törökom, Jozefom Bendíkom, Dušanom Pončákom, Julom Machajom a mnohými ďalšími. Duchovný život ovplyvnili František Perger, Jozef Gaganec, Alexander Duchnovič či blahoslavení Pavol Peter Gojdič a Vasiľ Hopko. K význačným osobnostiam nepochybne patrili i František Klobu-

šický, Marek Holländer, Žigmund Stark, Eugen Bárkányi, Karol Divald, Oskar Berger a Michal Bosák.

Kaviarenská kultúra je prirodzenou súčasťou života každého mesta. Existuje v Prešove kaviareň, ktorá slúži svojmu pôvodnému účelu?

Mnohé z pôvodných kaviarní už odvial čias, no jedna sa predsa len zachovala, a to kaviareň Berger, v ktorej si Prešovčania môžu vychutnať kávu už viac ako 150 rokov.

jadro mesta, ale aj okolité ulice, Kalváriu či Solivar. Ak by ste si z Prešova mali odniesť jediný obraz, aká časť mesta by na ňom bola zachytená?

Je ľažké určiť len jedno miesto, no k mojim obľúbeným patrí pohľad na nenápadnú budovu Kumštu.

Kaviarne, tančiarne, korzo, kino, galéria... Kam najradšej chodili za oddychom a kultúrou Prešovčania v minulom storočí?

Za kultúrou chodili najmä do divadla, ktoré prestavali z pôvodného hostinca Čierny Orol, ale i do Reduty, kde sídlili rôzne spolky i kasíno, usporadúvali sa tu výstavy, bály i koncerty. Hudobný program poskytovali aj kaviarne Gelért a Berger. Oddych si vychutnávali v nedalekých kúpeľoch Cemjata či na Borkúte.

Študenti umeleckých škôl sa zväčša zameriavajú na poznanie sakrálnej architektúry v meste. Počas krajinárskych kurzov okupujú historické

Ďakujem za rozhor

Pre vás sa pýtala Mgr. Alena Daňková

**Don McLean: song Vincent,
(Starry, starry night), 1971**
**Lianne La Havas, 2017 pre film
Loving Vincent**

I.
Starry, starry night
Paint your palette blue and grey
Look out on a summer's day
With eyes that know the darkness in my soul
Shadows on the hills
Sketch the trees and daffodils
Catch the breeze and the winter chills
In colors on the snowy, linen land
Refr.:
Now, I understand what you tried to say to me
how you suffered for your sanity
how you tried to set them free
They would not listen, they did not know how
Perhaps they'll listen now

II.
Starry, starry night
Flaming flowers that brightly blaze
Swirling clouds in violet haze
Reflect in Vincent's eyes of china blue
Colors changing hue
Morning fields of amber grain
Weathered faces lined in pain
Are soothed beneath the artist's loving hand

Refr.:
Now, I understand, what you tried to say to me
How you suffered for your sanity
How you tried to set them free
They would not listen, they did not know how
Perhaps they'll listen now
preložené a prebásnené do slovenčiny
Natália Prostredná

A.
For they could not love you
But still your love was true
And when no hope was left inside
On that starry, starry night
You took your life as lovers often do
But I could have told you, Vincent
This world was never meant for one
As beautiful as you

III.
Starry, starry night
Portraits hung in empty halls
Frameless heads on nameless walls
With eyes that watch the world and can't forget
Like the strangers that you've met
The ragged men in ragged clothes
The silver thorn of bloody rose
Lie crushed and broken on the virgin snow

Refr.:
Now, I think I know what you tried to say to me
How you suffered for your sanity
How you tried to set them free
They would not listen, they're not listening still
Perhaps they never will...

**preložené a prebásnené do slovenčiny
Natália Prostredná**

I.
Nebo plné hviezd
Maľuj modrou paletou
Letné ráno žiarivou
Hoc bolest' ľudská preniká dušou
Tiene na vrchoch
Skice kvetov na stromoch
Vánok i mrazivý chlad
Chytení vo farebných pletivách
Refr.:
Teraz rozumiem, čo mne povedať si chcel
ako zdravý rozum tvor trpel
akú slobodu si chcel
nepočuli však tvor jemný hlas
možno teraz je ich čas

II.
Nebo plné hviezd
Kvety horia plameňom
Kučery mrakov indigom
v jase blankytných očí Vincenta
odtienie sa menia
jantárovým obilím
na ich lícach zvrásnením,
čo hladí maliar svojím umením

Refr.:
Teraz rozumiem, čo mne povedať si chcel
Ako zdravý rozum tvor trpel
Akú slobodu si chcel
Nepočuli však tvor jemný hlas
Možno teraz je ich čas

A.
Svet ti lásku nedal
Ty si v nej pevne stál
A ked' strácala sa nádej
i na oblohe hviezdnnej
na život si si siahol zlomený
Vincent ja šepla by som ti,
že tento svet neboli pre
Tvoju krásu stvorený

III.
Nebo plné hviezd
Portréty osamelé
Bez rámov a bezmenné
Oči, ktoré nemôžu zabudnúť
Stretáme cudzincov
Zúbožených trhanov
Krv ruží, ostrie trňov
Snehoobiely odkaz Vincentov

Refr.:
Teraz rozumiem, čo mne povedať si chcel,
Ako zdravý rozum tvor trpel
Akú slobodu si chcel
Nepočúvajú tvor jemný hlas
či vôbec nepríde ich čas...

karaoke verzia ako hudobný podklad:
<https://www.youtube.com/watch?v=dYNbN80VssA>
pôvodná verzia piesne k filmu Loving Vincent (S láskou Vincent)
<https://www.youtube.com/watch?v=g6lrm3c39to>

Sára Rindová V SIETNICIACH LÁSKY

Sme do seba blázni,
plní lásky a strasti.
Každou sekundou sa topíme
v snoch z twojej krásy.
Keby som mohla,
postavím svet
iba pre teba.
Zavrieme sa v izbe
s našimi detskými traumami,
odídeme z Prešova
ďaleko od mamy.
Pôjdeme spolu
až na kraj sveta,
kde z mojich sietnic
bude izba iba pre teba.
Aby si videl,
aký si krásny,
aj keď to neviem opísť
v tejto básni.

CÍTIM SA AKO JANKO KrÁL

Som podivný
Niečo ako Janko Kráľ
Síce nezačínam hádky so Štúrom
Nepíšem básne hodné zachovania
Som podivný
Som vznetlivý
Som cynický
Nie som slávny
Nie som uznávaný
Možno nakoniec nie som Janko Kráľ

NEPOZNÁM RÝMY

Kedysi som si myslal, že báseň má mať rýmy
Už sa tým neriadim
Neriadia sa tým novodobí poeti,
tak prečo ja?
Báseň je sebapoznanie
Báseň sú emócie
Báseň sú myšlienky
vyplakané na papier
Báseň je umenie

SEBAUVEDOMENIE

Pokus myslieť a písat'
Myšlienky bez začiatku a konca
Verše sú len estetické
Táto noc mi otvorila oči
Nepoznané emócie sa stali poznanými
Táto noc mi otvorila oči
Sen ktorý neboli môj ma už netrápi
Táto noc mi otvorila oči
Ako ľahko sú ľudia ovplyvniteľní
Táto noc mi neotvorila myseľ
Nerozumiem ničomu

Hudobný zhluk

Turbowolf

<http://www.turbowolf.co.uk/>

Ako prvú kapelu pre novú rubriku Hudobný zhluk som si pre vás vybraťa kapelu Turbowolf. Ide o štvorčlennú rockovú kapelu z Veľkej Británie, založenú v Bristole približne okolo roka 2008. Jej členovia sú Chris Georgiadis (spev, syntetizátor), Andy Ghosh (gitara), Lianna Lee Davies (basgitaru) a Blake Davies (bicí). Kapela doposiaľ vydala tri albumy: Turbowolf (2011), Two Hands (2015) a The Free Life (2018). V ich prvom alume natrafíme aj na niekoľko cover verzií na známe skladby ako napríklad Somebody To Love (Jefferson Airplane/The Great Society) alebo Electric Feel (kapela MGMT).

Ked' už máme za sebou formálne a stručné predstavenie kapely, môžeme sa pustiť aj do predstavenia samotnej tvorby kapely.

Názov kapely prezrádza dosť o zvuku a perfektne definuje ich tvorbu. Rýchle, energické melódie s akousi neviasanostou duše kapely odlišujú Turbowolf od ostatných moderných rockových kapiel, čo si môžeme vyvodiť aj z druhej polovice názvu – wolf/vlk. Taktiež si slovíčko wolf vieme prepojiť s prírodou, ktorej tematiku zahŕňajú do viacerých textov. Ak odvrátíme pozornosť od ich názvu a ponoríme sa hlbšie, prídeme na to, že ich texty majú taktiež veľa historických prepojení. Kapela častokrát spomína praveké časy a v textoch ich skladieb sa tiež môžeme stretnúť so spirituálnymi až nadľudskými javmi. Je mnoho vecí, koncepciev a kapiel, ktorými sa kapela Turbowolf inšpirovala a aplikovala tak rôzne prvky ich inšpirácií do svojej tvorby. Ich žáner nie je celistvý. Kedže radi experimentujú, každá z ich skladieb má svoju vlastnú osobnosť. Konkrétnie žánre ktorých sa držia, sú hard rock, alternative metal, modern rock a psychadelic rock.

Sú tu kapely, s ktorými je kapela Turbowolf žánrovo prepojená. Napríklad Royal Blood a Death From Above 1979 sú ich žánrovými susedmi.

Bola by to veľká škoda, ak by som nespomenula aj ich veľmi osobité videoklipy. Ich atypickosť ma veľmi upútala, kedže v každom z nich je mnoho rôznorodých motívov, ale i príbehov, ktoré ich klipy nesú. Tematicky by som ich videoklipy zaradila do akejsi vlny osemdesiatych až deväťdesiatych rokov minulého storočia. Farebná pestrosť a vizuálny chaos v klipoch hádže diváka/posluháča do iných dimenzií natoľko, že ho to kľudne môže na chvíli zhypnotizovať. Ako z ich hudby, tak i z ich klipov vyžaruje veľká energia a živosť všetkých členov. Moje srdcovky sú videoklipy na skladby The Free Life, Nine Lives, Solid Gold, Bag O' Bones a Rabbits Foot.

Z môjho pohľadu je ich tvorba veľmi pestrá a premyslená do úplných detailov. Každý si v ich muzike nájde niečo, čo mu je blízke. Ich hudbu vnímam veľmi pozitívne a občas ma vie lepšie prebudiť ako moja každodenná káva z čerstvo namletých zŕn o šiestej ráno. Osobne mi veľmi pomáhajú s kreativitou vtedy, keď mi už dochádzajú nápady na školské práce a zadania a samozrejme mi vždy zdvihnu náladu. Určite si zaslúžia viac pozornosti od rockových nadšencov.

<https://diy-magazine.s3.amazonaws.com/d/diy/Artists/T/Turbowolf/turbowolf-8.jpg>

Two Hands

<https://m.media-amazon.com/images/I/51DZv6Gir8L.jpg>

Album Two Hands je pre mňa najvýraznejší zo všetkých albumov od Turbowolf, preto vám ho chcem predstaviť. Album bol vydaný vydavateľstvom Spinefarm Records/Search and Destroy Records na jar v roku 2015. Pozostáva z jedenástich skladieb : Invisible Hand, Rabbits Foot, Solid Gold, American Mirrors, Toy Memaha, Nine Lives, Good Hand, MK Ultra, Twelve Houses, Rich Gift a Pale Horse. Spolu tieto skladby tvoria približne 38 minút kvalitného hudobného zážitku.

Tento album je z môjho pohľadu asi jediný zo všetkých troch albumov od Turbowolf, ktorý je zvukovo i tematicky uzatvorený do jedného systematického celku. Ako som spomína o pári radkov vyššie, kapela sa v ich textoch a videoklipoch celkom našla v spirituálnej tematike. V tomto alume si môžeme všimnúť celkom očividnú výraznosť tohto námetu. Samotný obal albumu má tiež takýto nádych s dvoma rukami zakomponovanými v pokrývke hlavy osoby, ktorá je na obálke vyobrazená. Symbolizmus rúk si vieme vysvetliť rôznymi spôsobmi, záleží však na tom, od akej kultúry sa chceme odrážať. Ďalšimi ukazovateľmi tejto tematiky sú skladby Rabbits Foot a Twelve Houses. Skladba Rabbits Foot sa hrá so slovom štastie a spája ho s rituálom voodoo, čo si môžeme dať dokopy ako prosbu o štastie alebo akúsi manifestáciu. Twelve Houses je skladba, ktorá reprezentuje textom i názvom dvanásť domov a teda i dvanásť aspektov života podľa astrológie. Toto je niekoľko mojich postrechov tejto duchovnej tematiky, ktorú najmä spevák Chris podáva svetu svojím úžasným hlasom. V tomto alume sa taktiež nachádza spomínana filozofická idea naturalizmu. Týmto tematikám sa nevyhneme ani vo videoklipoch skladieb z tohto pestrého albumu.

V perfektnom súznení ich môžeme pozorovať v klipoch k skladbám Solid Gold, Rabbits Foot a Nine Lives. Po zvukovej stránke si kapela uchováva svoj smer z predošlého albumu, avšak bola vylepšená niektorými prvkami. Podľa toho, čo som sama postrehla, syntetizátor sa môže zdať trošičku výraznejší ako v debutovom alume, čo je za mňa úplne skvelé, keďže to rockovej muzike dodáva dávku experimentálnosti a hravosti. Čírou zvedavosťou som zistila o skladbe MK Ultra niečo, čo bolo pre mňa novou informáciou. Skladba nielen svojim názvom odkazuje na ilegálny experiment CIA, ktorého zámerom bolo riadenie ľudskej myse pomocou drog. Skladba má podľa mňa omnoho hlbší význam.

Drobný náhľad do tohto pútavého albumu by som uzatvorila tak, že jeho koncepcia poslucháčov nútí rozmyšľať a prepájať si jednotlivé skladby do myšlienkovej siete, ktorá je pre každého poslucháča iná. V tom vidím to umenie ľudskej predstavivosti a rozmyšľania. Každý si to vysvetlí, cíti a vníma ináč. Určite nie je strata času stráviť hodiny prehrávania tohto melodicko-rytmického celku.

Turbowolf je jedna z kapiel, ktorá ma denno-denне formuje ako človeka, i keď som narazila na ich hudbu iba pomerne nedávno. Verím, že po tomto článku bude táto kapela nielen mojom inšpiráciou a tiež že niekto nájde v ich hudbe niečo jedinečné a doposiaľ neobjavené.

autor: Sára Šarišská

GALÉRIA POD LUPOU

Do útrob Krajskej galérie v Prešove nakukneme s Mgr. Ľubicou Kotalovou.

Čo vlastne vieme o fungovaní galérie? Nezainteresovaný pozorovateľ si povie, že každá inštitúcia musí mať niekoho, kto ju riadi, vymyslí plán výstav a technický personál, ktorý sa postará o rozmiestnenie umeleckých diel. Pravidelní návštevníci galérie vedia, že sa v nej môžete stretnúť s lektorm, ktorý vám vystavené artefakty popíše, vysvetlí zámery autora a prezradí aj čo-to z jeho profesionálneho a súkromného života. Lenivým diváctvom sa to ale nekončí. Moderná galéria dnes nie je mŕtвym priesotorom čakajúcim na tichého návštevníka, ktorý sem zablúdil celkom náhodou. Moderná galéria žije! Výstavy, besedy, prednášky, workshopy, tvorivé dielne či plenéry sa tu ponúkajú všetkým generáciám a sociálnym skupinám bez rozdielu.

Podme na to teda pekne od začiatku. Kto vytvorí v galérii celoročný plán výstav? Kto oslovi autora?

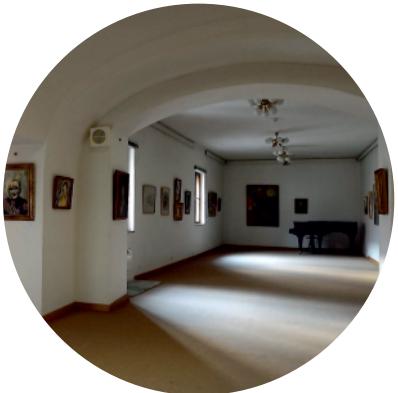
Predstavte si galériu ako úľ, kde každá včela má svoje presné poslanie, ale len v spolupráci s ostatnými včelami môže vytvoriť prosperujúcu včeliu rodinu. A tak aj v galérii spolupracujú ľudia, ktorí sa starajú o kráľovnú (riadi-

tel'a), o ostatné včely (zamestnancov) – to je administratívna časť, kde pracuje asistent riaditeľa, ekonóm, personalista, účtovník. A ľudia, ktorí nosia peľ – napr. kurátor, ktorý prináša nové nápady, nové výstavy, vyhľadáva kontakty a oslovouje umelcov a externých kurátorov, ale tiež pripravuje v spolupráci s kolegami výstavný plán napr. na rok, dva, tri... Ďalšie včely vyrábajú med – fotograf, lektor, dokumentátor, reštaurátor, grafik, šofér, technik pri výstavách – spolupracujú pri príprave a inštalácii výstav, pri starostlivosti o zbierky umeleckých diel, príprave sprievodných podujatí... A každý dobrý úľ musí mať aj včely, ktoré sa venujú domčeku, lepeniu, opravám a upratovaniu – technik, recepcná, dozor vo výstavných priestoroch, upratovač.

Kto sa postará o propagáciu výstavy?

Opustíme včelie kráľovstvo – ale podme poporiadku: autor a kurátor, ktorého si sám vyberie – alebo galerijný kurátor, sa dohodnú na výstavnom projekte a vytipujú v ateliéri umelca diela. Dohodnú si s galériou v predstihu čas a priestor, kedy a kde presne bude výstava inštalovaná. Kurátor následne diela spracuje teoreticky, napíše odborné texty o výstave, články do médií, tlačovú správu. Úlohou PR zamestnanca galérie je rozpo-

slat' pred výstavou tieto informácie od kurátora do rôznych médií – novín, agentúr, rozhlasov, televízií, do sietí a pod. Pozvánku na výstavu/vernísáž posiela v digitálnej/printovej forme do dôležitých inštitúcií, napr. na mestský úrad, galériám a múzeám, do knižníc, do škôl, primátorovi, predsedovi VÚC, poslancom, pedagógom, výtvarníkom a milovníkom umenia, ktorí sa v galérii radi stretávajú. Pozvánku, plagáty, banner, katalóg, letáky a iné sprievodné materiály pripravuje grafik, niekedy samostatne, niekedy v spolupráci s autorom či kurátorom. Deje sa to preto, aby sa informácia o výstave dostala k čo najviac ďociam a ušiam.

Autor po príchode do galérie určíte predostrie svoje návrhy, predstavy ...

... a vysvetlí svoj zámer, ukáže portfólio, stretne sa s galérijným kurátorom. Ten návrh zváží, či korešponduje so zameraním a prioritami galérie, následne konzultuje s vedením galérie, s odbornými zamestnancami, s nezávislou galérijnou radou. Je však nutné myslieť „dopredu“, aj rok či dva, aby daná výstava mohla byť po schválení zaradená do výstavného plánu galérie.
Je to beh na dlhú trat', netreba sa vzdať.

Výstava sa začína vernisážou. Kto sa spolupodieľa na jej bezchybnom chode?

Vernisáž je vyvrcholením dlhodobého, niekedy celoživotného úsilia a práce výtvarného umelca, či kurátora. Je oslavou talentu a vedomostí; príležitosť na stretnutie s autorom, alebo, v prípade nežijúceho autora, s rodinou autora, pamätníkmi, odborníkmi na dielo, ale takisto s priateľmi, či inými umelcami. Preto príprave vernisáže galéria venuje náležitú pozornosť. V deň otvorenia výstavy sa dorábajú posledné detaily na inštalácii diel, lietajú tu prachovky a vysávače, pripravujú sa repro-

duktory, nosia stoličky, stoly, poháre a taniere. Hudobníci skúšajú nástroje a rečníci mikrofóny. Všetko musí byť pripravené a všetci spolupracujú. Úľ bzučí. Vernisáž je otvorená, vítame každého návštěvníka, vstup voľný.

Lubica, naši žiaci ťa zväčša registrujú ako lektorku výstav. Lektoring je práca náročná na samotnú prípravu obsiahnutia danej problematiky, určenia si techník aj stanovenia cielov prednášky, nevynímajúc schopnosť udržať si pozornosť divákov do samotného konca. Prekvapia ťa ešte niekedy otázky návštěvníkov?

Áno! Prekvapia. A vždy ma to poteší. Napríklad: Koľko peňazí je „nevycísliteľná hodnota?“. Lektoring je v prvom rade užitočný, pretože keď človek prejde okolo obrazov bez informácie, stáva sa, že ho „nechytia“, neprihovoria sa samé. Niekedy stačí povedať hoci len: „nič tam nehl'adaj, len sa pozeraj“. Inokedy je dobre spoznáť napr. život autora a dieliky začnú zapadať samé. Sú rôzne spôsoby vedenia lektoringu. Najdôležitejšie je možno nepreťažiť návštěvníka faktami, tých máme dosť v škole a v práci.

Rodičia výtvarne nadaných detí radi navštievujú galérijné tvorivé dielne a rôzne zážitkové programy, ktoré otvárajú cestu k umeniu všetkým generáciám. Ktoré akcie sú u detí najobľúbenejšie?

Lektor rád počuje na konci výkladu alebo workshopu v galérii: „Ja tu už ostávam a chcem tu bývať!“. Medzi najobľúbenejšie podujatia určite patrí Noc múzeí a galérií. Možno je to preto, že prebieha v netradičných hodinách, alebo preto, že príde celá rodina spolu, priatelia spolu, celá galéria je vysvetnená a všade sa niečo deje... Možno by sme mali pripravovať takú „Noc v galérii“ raz za mesiac a nie len raz za rok. Deti sú veľmi vďační návštěvníci galérie, každé naše úsilie je 100x odmenené tou ich radosťou a nadšením.

Pedagógovia základných a stredných škôl sa zväčša zameriavajú na prednášky, besedy či komentované prehliadky.

Školy – od materských, cez základné, stredné, špeciálne, po umelecké a vysoké – väčšinou prichádzajú na prehliadky výstav so sprievodom lektora. Je to pre všetkých fajn, vybočenie zo stereotypu, nová skúsenosť. Work-shopy sú obľúbené najmä na základných školách a gymnáziach. A vždy je to dobre, lebo všetci vieme, že výtvarnej výchovy je málo a prebúdzanie výtvarnej tvorivosti, manuálnej zručnosti, základné informácie z dejín umenia, s ktorými sa počíta pri všeobecnej inteligencii, ľuďom potom chýbajú. Galéria pripravuje aj komentované prehliadky výstav s autormi, besedy o živote a diele významných výtvarných umelcov, prednášky v súvislosti s prebehajúcimi výstavami. Napríklad v septembri sa žiaci vašej školy zúčastnili na prehliadke výstavy s autorom Petrom Rónaiom (a jeho svojským komentárom).

Galéria tiež vykonáva edičnú činnosť.

Dôležitým poslaním galérie - popri základnej akvizičnej činnosti (zveľaďovanie a odborné spracovanie zbierkového fondu) a výstavnej činnosti je sprostredkovať informácie a vzdelávať. Edičná činnosť, to sú katalógy k výstavám, monografie umelcov, autorské knihy a propagančná činnosť, t. j. popularizačný materiál, pozvánky, plágaty, letáky, články o dielach zo zbierkového fondu, o významných regionálnych umelcoch, rozhovory o výstavách, programové materiály, informácie o expozíciah a vystavených predmetoch a pod. sú nástroje, pomocou ktorých môžeme komunikovať s verejnosťou. Ale mali by sme viac...

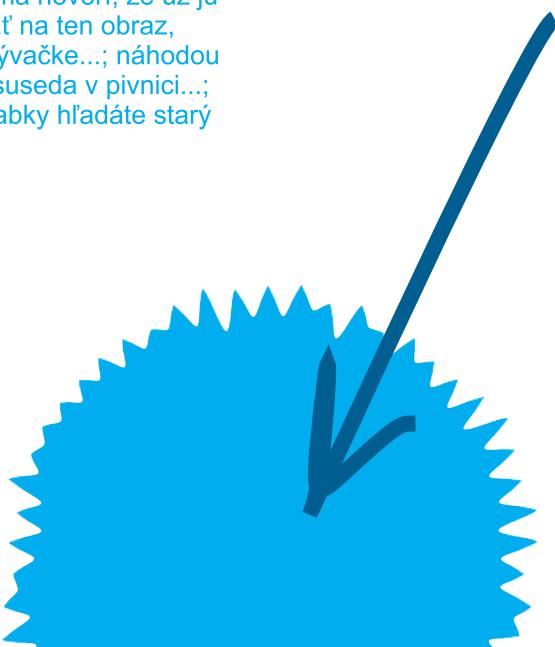
Ak sa budeme chcieť poradiť o pravosti, autorstve alebo ošetrovaní výtvarného diela, môžeme sa obrátiť na pracovníkov galérie?

Napríklad taký obraz. Je niekoľko možností, ako môžete získať obraz, ktorého sa chcete zbaviť: zdedili ste po strýkovi byt aj s nábytkom...; mama hovorí, že už ju nebaví pozerať na ten obraz, ktorý visí v obývačke...; náhodou sa ocitnete u suseda v pivnici...; na povale u babky hľadáte starý

bicykel a čo nenájdete?... Takýto obraz odfotíte a pošlete e-mailom do galérie. Odborní zamestnanci na čele s reštaurátorom vám môžu poradiť, kto je autor, či je obraz „pravý“, akú má finančnú hodnotu, či má galéria záujem odkúpiť dielo, ako ho máte ošetrovať, ponúknut' na predaj a podobne. Takže, hor sa na povaly!

Aké najstaršie umelecké diela môžeme nájsť v zbierkovom fonde Krajskej galérie v Prešove?

Prvoradou funkciou galérie je zbierať, uchovávať, odborne spracovať a sprístupňovať verejnosti umelecké diela. V zbierkovom fonde Krajskej galérie v Prešove máme vyše 4500 umeleckých diel. Najstaršie pochádzajú z 15. storočia a sú to sakrálné plastiky a ikony. A to si viete predstaviť, že starat' sa o to všetko vôbec nie je jednoduché, pretože ony/oni (sochy, obrazy, grafiky, kresby, fotografie.....) sú dosť rozmazené a stále im musíme kontrolovať teplotu, vlhkosť, svetlo, ochranu a podobne...

Vráťme sa do súčasnosti. Na ktorú akciu pre verejnosť spomíname najradšej? Pozitívne ohlasy potešia, povzbudia, inšpirujú do ďalšej práce...

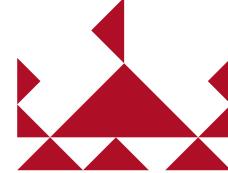
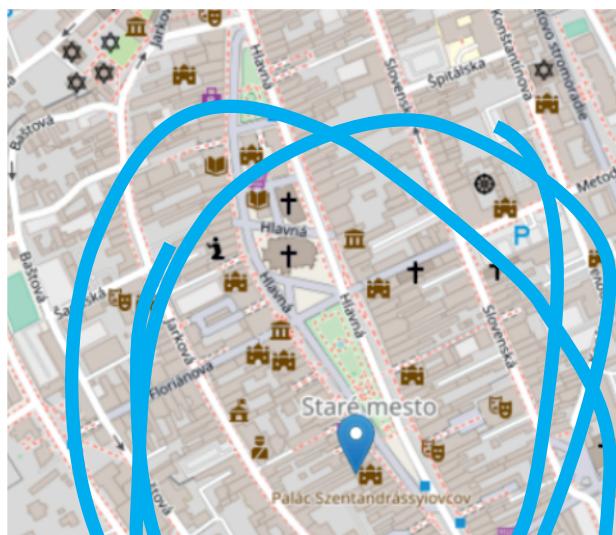
Každá akcia, ktorú pripravujeme s nadšením a láskou, je v danom čase tá „naj“. Pre verejnosť sú azda najviditeľnejšie, najobľúbenejšie, naj-radostnejšie tie naše podujatia, ako je Noc múzeí a galérií alebo workshopy na sympóziu Práci čest! so stovkami návštěvníkov.

Aký program ponúknete našim študentom do konca januára?

Galéria vám v januári ponúka tieto výstavy:

1. VLADIMÍR OSSIF - DUCH
M(I)ESTA
New York – Bratislava – Havana
18. 10. 2022 – 29. 1. 2023
(Veľká výstavná sieň + medziposchodie)
2. PRÁCI ČEST! V KOVE
27. 10. 2022 – 12. 2. 2023
(Suterén 53)
3. PETER SMIK - KERAMIKA
24. 11. 2022 – 5. 3. 2023
(Suterén 49)
4. CHOĎ A FOŤ 2022 - Najkrajšie fotografie Prešovského kraja
16. 12. 2022 – 29. 1. 2023
(Konferenčná miestnosť)
5. STÁLA EXPOZÍCIA, Sakrálne umenie 15. - 19. storočia
(Hlavná 49)

Radi vás v galérii privítame

**KRAJSKÁ
GALÉRIA
V PREŠOVE**

Ďakujeme za rozhovor. Krajskej galérii v Prešove prajeme realizáciu nezabudnuteľných akcií pre všetkých, ktorých umenie je súčasťou života.

ŠKOLA
UMELECKÉHO
PRIEMYSLU
PREŠOV

9.00-14.00

15. 2. 2023

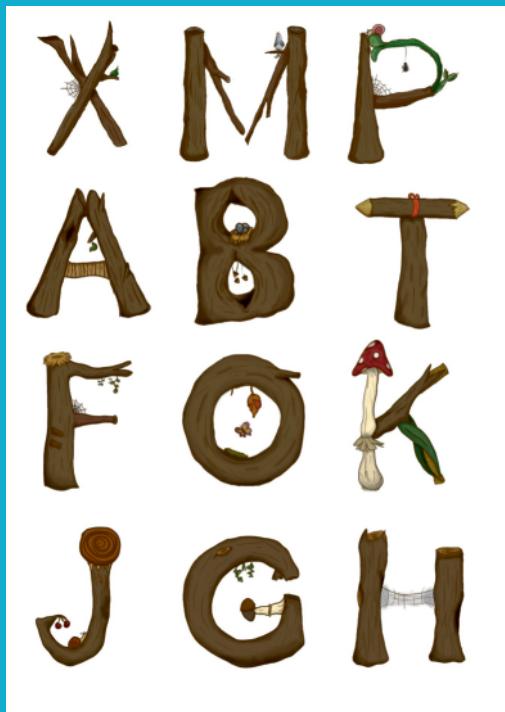
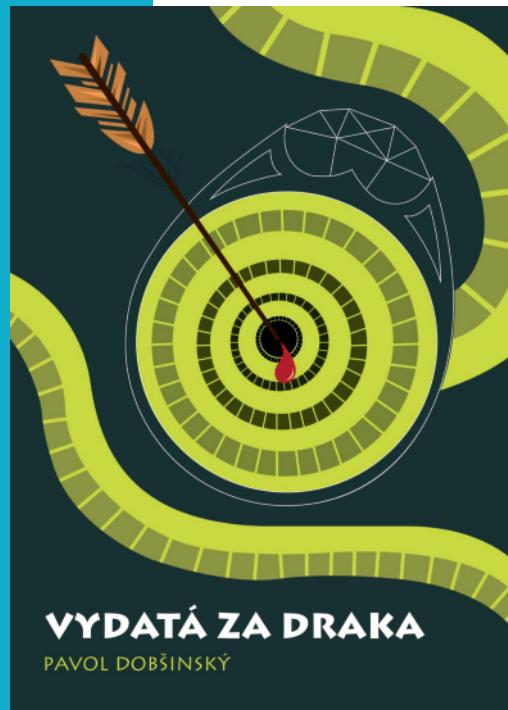
zaos3 na umenie

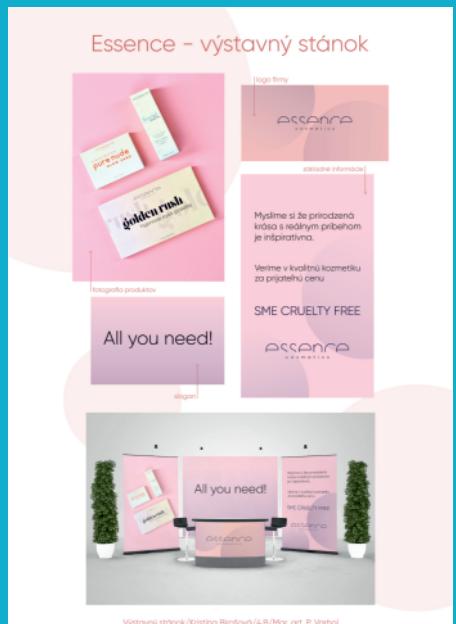
Deň
Otvorených
Dverí

www.sup-po.sk

RET

Výstavný stánok / Kristína Brožová / 8.B / Mgr. art. P. Várhely

HOR SA DO HÓR NA HONBU ODZNAKOV!

KLUB SLOVENSKÝCH TURISTOV

VEDELI STE ŽE?

V BLEDNOSTI MESTA STARÁ ĽUBOVŇA NIE JE VÝHĽADOM NA HACHAŽU. MEDEN MESTO, KTORÉ STOJA ZA POVŠIMAVÉ A SUTURSTOM MENEJ ZNAME, AKSA ZAPOŠI DO OBRAVŇOVIA CREDLA MESTA STARÁ ĽUBOVŇA, MOŽES ZISKAT DREVENT ODZNAK.

AKO ZÍSKAŤ DREVENT ODZNAK?

ZŠAFAT ĎALEKOSÝDLOVÝM VÝHĽADOM NA HACHAŽU, STOŇ, AK SVOJE DOBROBUZŤO ZACHYTÍ, NA FOTOGRAFIÍ A POSLE NÁM NA NÁŠ E-MAIL: atuturistika@eslovenska.sk

BOROVICE VEJMUTOVKY

V Ľubovniarskych Kopečku rastie niekoľko exemplárov borovice vejmotovky, ktoré patrí medzi najvýznamnejšie dominenty lesovopisu. Na vŕšku borovica vejmotovka (Pinus strobus L.) v prostredí kúpeľov, má 350 rokov, výšku 25 m a obvod 590 cm, prilieha pozoromfínnych návštěvníkov, ktorí čerpajú energiu.

FARMA DINDA

Nedaleko mesta Stará Ľubovňa sa nachádza malebná dolina Ľubovniarskych Kopečkov. V krásnej prírode stojí rodinný penzión s farmou, ktorý si zamilujú rodiny s deťmi, ale aj ti, ktorí hľadajú relax a pokoj. Nájdete tu, škotske kravicky, ovečky, papagáje, sliepočky, psíky, koniky ale aj užinavé zvieratka.

POŠLI NÁM FOTKU A MY TI POŠLEME ODZNAK!

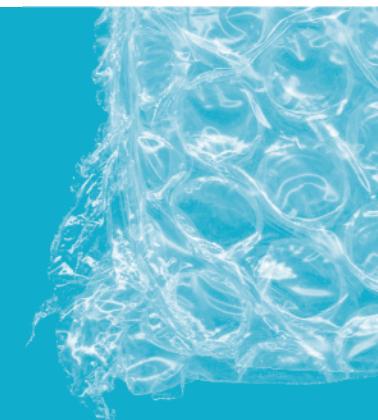
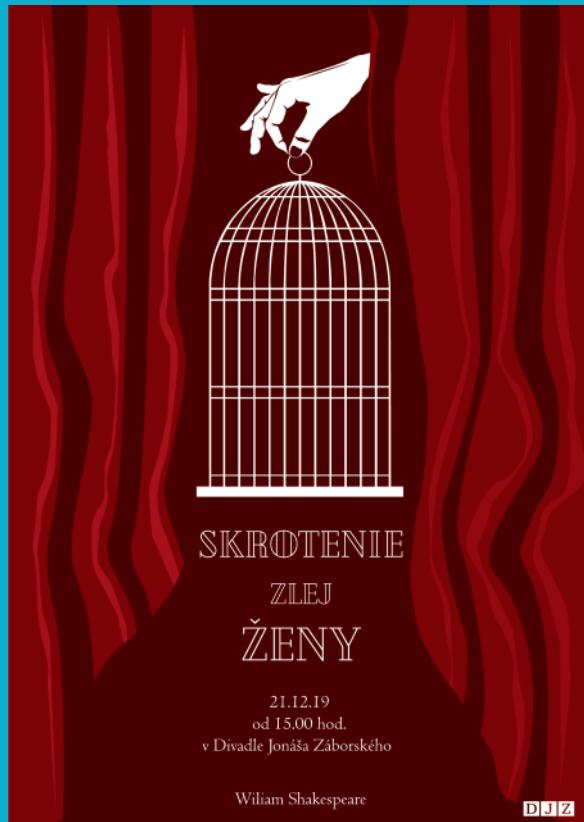

8633 M
**Reklamná
tvorba**

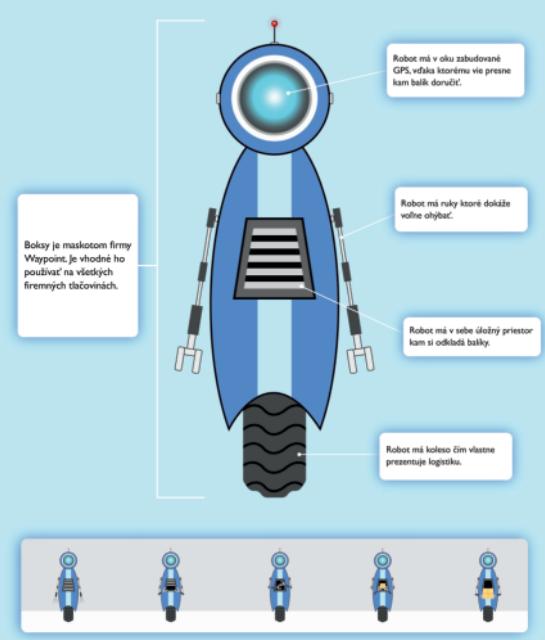
Vedúci odboru:
Mgr.art. Peter Varchol'
Kontaktné údaje:
peter.varchol@sup-po.sk

Odbor je zameraný na praktické zvládnutie realizačného procesu pri výrobe všetkých druhov reklamy. Začiatky štúdia sú spojené so zvládnutím kresliarskych a maliarskych techník, s prepojením na vzdelávanie v oblasti dejín výtvarného umenia a reklamy. Takto u študenta rozvíjame jeho kreatívne myšlenie a učíme ho prepájať svet umenia so svetom reklamy. Počas štúdia sa oboznamuje so základmi grafického dizajnu, polygrafie a typografie. Vo vyšších ročníkoch tieto získané skúsenosti aplikuje pri tvorbe reklamného textu, dizajne vizuálnej komunikácie a multimediálnej reklamy. Dôležitým faktorom je preto zvládnutie práce s prostriedkami vizuálnej prezentácie ako je digitálna fotografia, videotvorba a digitálna animácia. Tieto praktické skúsenosti sú doplnené o teoretické vedomosti z marketingu, autorského práva a reklamnej psychológie. Počas štúdia študent absolvouje rôzne odborné exkurzie a v 2. a 3. ročníku povinnú prax vo firmách. Po absolvovaní štúdia je absolvent pripravený na prácu v segmente reklamnej produkcie a kreatívneho priemyslu. Rovnako môže pokračovať v štúdiu na vysokej škole umeleckého zamerania.

4-ročný študijný odbor ukončený maturitnou skúškou.

BOKSY for

Tomáš Dzík III.A Reklamná tvorba 2019/2020 Mgr. art. Peter Varchol'

ĎAKUJEME
ĎAKUJEME
ĎAKUJEME

Ďakujeme všetkým, ktorí mám pomáhali s vydaním tohto, ako aj predchádzajúceho čísla. Ľuďom, ktorí stoja za prípravou článkov, ilustrácií a ľuďom, ktorí prispeli do ankiet, rozhovorov, alebo sa len tešia na nové číslo.

ĎAKUJEME

www.sup-po.sk

CHCEME ŤA PRE UMENIE!

2023

